

Advies Deltacommissie en ontwerp Nationaal Waterplan

VNG is in algemene zin te spreken over de invulling van het Nationaal Waterplan. Enkele positieve punten die terugkomen in de beleidsuitgangspunten:

- Het omgaan met water-op-straat en het deels accepteren van wateroverlast als onderdeel van de oplossing
- Verbreding stroomgebiedaanpak met andere wateronderwerpen. De kern van de manier van werken in de planperiode bestaat uit samenwerken tussen Rijk en regio.

VNG ziet ook een aantal aandachtspunten voor de komende periode.

Doorwerking advies Deltacommissie grote uitdaging voor 2009

Het reserveren van ruimte en euro's voor later maakt een essentieel onderdeel uit van de strategie van de deltagcommissie. Beiden zijn zeer belangrijk voor een goede uitwerking van het waterveiligheidsbeleid.

Financiële middelen

De kosten van de maatregelen van het uit te werken deltaprogramma zijn naar verwachting hoog en de consequenties in met name de ruimtelijke doorwerking voor gemeenten zijn groot. Het is positief te constateren dat vanaf 2020 structureel geld wordt gereserveerd voor het zogenaamde Deltafonds. Een belangrijk aandachtspunt is wel de periode tot 2020 en de herkomst van de jaarlijkse bijdrage vanaf 2020. Een jaarlijkse bijdrage heeft alleen meerwaarde als het daadwerkelijk extra geld is en geen sigaar uit eigen doos.

Ruimtelijke reserveringen

De oplossingsrichtingen van de deltagcommissie hebben een sterke relatie met de ruimtelijke inrichting. Daarbij stelt de commissie dat waterveiligheid ruimte kost, maar dat die ruimte weer terug komt en met meer kwaliteit. Nu alvast ruimte reserveren, is onder alle omstandigheden belangrijk. Wij onderschrijven dit standpunt van de deltagcommissie dat ruimte nodig is, om de benodigde maatregelen te kunnen uitvoeren. Daarbij is wel van belang, dat de benodigde ruimte, nu vaak al een andere functie heeft. Voor de rechtszekerheid is daarom van belang, dat zo snel mogelijk duidelijk is op welk moment, welke gebieden gereserveerd worden voor ruimtelijke maatregelen. Een specifiek voorbeeld hierbij is de kust. De deltagcommissie pleit voor kustversterking door middel van grootschalige zandsuppleties en dus een versterking aan de zee kant van de duinen (zeewaarts). Op dit moment is sprake van een ruimtelijke reservering bij kustgemeenten om aan de landkant van de duinen (landwaarts), dijkversterking mogelijk te maken. Maar het kan niet de bedoeling zijn dat gemeenten langdurig landinwaarts ruimte reserveren terwijl de kustversterking zeewaarts plaatsvindt. VNG pleit voor duidelijkheid op korte termijn, zodat de ruimtelijke reserveringen alleen worden gehandhaafd als het strikt noodzakelijk is. Hiermee wordt voorkomen dat de ruimtelijke ontwikkeling in kustplaatsen langdurig (onnodig) op slot gaat.

VNG pleit ervoor dan ook zo snel als mogelijk is, duidelijk te krijgen over de wijze van financiering van

het deltaprogramma en een strak tijdpad voor de uitwerking van de ruimtelijke consequenties van het programma. Het is ongewenst dat burgers, bedrijven en gemeenten een lange periode van onzekerheid tegemoet gaan over ruimtelijke reserveringen voor water.

Waterkwaliteit en landbouw

Het is zorgwekkend om te constateren hoe weinig er wordt gewerkt aan effectieve, brongerichte landbouwmaatregelen voor het verbeteren van de waterkwaliteit. Het voorgenomen beleid leidt tot een verdere vergroting van de fosforvoorraad in de bodem. Ook het Planbureau voor de Leefomgeving stelt dat een aanscherping van het generieke mestbeleid nodig is om op de lagere termijn de uit- en afspoeling vanuit de landbouwgronden naar het watersysteem te verminderen.

Het uitblijven van aanvullende maatregelen in de landbouwsector heeft ook zijn weerslag op de lastenverdeling van het voorgestelde maatregelenpakket. Uit de ex ante evaluatie van het PBL en ook de kabinetsreacties daarop is geconstateerd dat de lasten voor de uitvoering van het voorgestelde maatregelenpakket voor 75% terecht komen bij huishoudens en slechts voor 1 % bij de landbouwsector.

Emissie vanuit de landbouw is een maatschappelijk probleem

De landbouw vervult een belangrijke rol in de Nederlandse maatschappij. Zij zorgt niet alleen voor een deel van onze economie en voedselvoorziening, maar ook voor het beheer van het landschap. Daarmee is het milieuprobleem dat door de landbouw wordt veroorzaakt, niet alleen het probleem van deze sector, maar een maatschappelijk probleem. Het spreekt voor zich dat de landbouw in Nederland zijn maatschappelijke positie moet kunnen behouden. Ook wanneer er belastende maatregelen moeten worden genomen voor verbetering van het milieu. Wel moet vanuit een bronaanpak gekeken worden hoe het milieu het meest kosteneffectief kan worden verbeterd. En natuurlijk heeft ook de landbouwsector zelf een belangrijke rol in het ontwikkelen van die aanpak. Daarna komt de vervolgvraag aan de orde: wie betaalt de maatregelen in de landbouw? Door het milieuprobleem dat door de landbouw wordt veroorzaakt als maatschappelijk probleem te benoemen, wordt ook de maatschappij als geheel verantwoordelijk voor het zoeken naar maatregelen en financieringsmogelijkheden. De overheid en de landbouw kunnen dan gezamenlijk werken aan de oplossing van deze milieuproblematiek.

Ook gemeenten werken aan water

Provincies, waterschappen en gemeenten investeren met grote voortvarendheid in het op orde brengen en houden van het watersysteem. De uitdaging voor gemeenten is om de stijging van de verbrede rioolheffing zoveel mogelijk te beperken. De verwachting is dat de rioolheffing de komende jaren verder zal stijgen. Voor een deel wordt dat veroorzaakt door investeringen in maatregelen om watersysteem te verbeteren (o.a. afkoppelen, vergroten berging riolering). Gemeenten hebben de afgelopen jaren gezamenlijk € 4 tot 5 miljard geïnvesteerd in verbeteringen in het watersysteem. Mede hierdoor zijn de afgelopen jaren de risicovolle overstorten bijna in z'n geheel gesaneerd, zijn vrijwel alle percelen in het buitengebied aangesloten op de riolering en komt grote schade door wateroverlast in de bebouwde omgeving maar zeer beperkt voor.

De belangrijkste oorzaak van de stijging van de rioolheffing heeft echter te maken met de wijze van

financiering van de aanleg van veel rioleringen in het verleden. Waar in het verleden de rioleringsopgave overwegend bestond uit de aanleg van riolering, is de opgave de laatste jaren overgegaan naar overwegend vervanging van riolering. De eerste aanleg van die riolering is vrijwel nooit uit de rioolheffing betaald, maar werd in veel gevallen gefinancierd uit de grondexploitatie in de fase van bouwrijp maken van bouwlocatie. De vervanging wordt uiteraard uit de rioolheffing gefinancierd. Met andere woorden: de aanleg is niet uit de rioolheffing betaald, de vervanging wel. Dit resulteert in een (continue) stijging van de rioolheffing tot het moment dat alle riolering is vervangen. Om de kostenstijging zoveel mogelijk te beperken maken gemeenten werk-met-werk. Met andere woorden: Door de weg en het riool zo veel mogelijk tegelijkertijd te vervangen besparen gemeenten kosten, omdat de weg dan maar één keer open hoeft. Ook werken zij steeds meer en beter samen met waterschappen. Om transparantie te vergroten en gemeenten onderling te vergelijken op kosten en prestaties in het rioleringsbeheer werkt Rioned samen met VNG aan een benchmark rioleringszorg. De inzet is om in 2010 een landsdekkende benchmark te houden.

Ruimtelijke ordening en watertoets

Een goede afstemming van waterbeleid met Ruimtelijke Ordening blijft een belangrijk aandachtspunt. Zorgvuldige afwegingen binnen het waterbeleid kunnen alleen worden gemaakt als vooraf de consequenties voor de ruimtelijke ordening duidelijk zijn. Natuur- en landschappelijke waarden moeten een grote rol spelen bij het uitvoeren van waterveiligheidsmaatregelen. Alleen op die manier kan Nederland veilig én aantrekkelijk blijven.

Eén instrument om water zorgvuldig af te wegen in de ruimtelijke ordening, is de watertoets. De watertoets is een procesinstrument, waarbij gemeenten (of provincie of rijk) en waterschap een gezamenlijk proces doorlopen om de wateraspecten mee te kunnen nemen in een ruimtelijk plan. Wij zien dit proces sinds de introductie van de watertoets in 2002, steeds beter verlopen. Daarbij zien wij dat verschillende nieuwe wetten, waaronder de Wet ruimtelijke ordening (Wro), de Wet gemeentelijke watertaken (Wgw) en de Waterwet (Ww), mogelijkheden bieden of zullen gaan bieden om dit proces te versterken. Zo kunnen de bestuurlijke afspraken zoals die verplicht moeten worden gemaakt (Ww), worden ingezet om afspraken te maken over de gezamenlijke ambities en verwachtingen op het vlak van Water en ruimtelijke ordening. Ook een gecombineerde en afgestemde inzet van de instrumenten provinciale en gemeentelijke structuurvisies (Wro), provinciaal waterplan (Ww), en verbreed gemeentelijk rioleringsplan (Wgw), kan bevorderen dat de waterbelangen nog zorgvuldiger worden afgewogen bij ruimtelijke ontwikkelingen. De inspanning waarvoor waterschap, provincie en gemeente nu aan de lat staan, is met deze instrumenten de afstemming tussen wateren ruimtelijke ontwikkelingen nog beter te laten verlopen. Dit is vooral een kwestie van gewoon samen doen. Wij zijn daarom verheugd dat er in het waterplan voor wordt gekozen de watertoets niet juridisch te versterken, maar in te zetten op een beleidsmatige versterking. Zo kan recht worden gedaan aan het procesmatige karakter van het instrument en wordt de samenwerking in de regio bevorderd.

Water en stedelijke vernieuwing

Wij vinden het een goede zaak dat het rijk zich in het Nationaal waterplan voorneemt om water op te nemen in het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV). Hiermee wordt beoogt om de fysieke kwaliteit van de leefomgeving in de stad te verbeteren. Er bereiken ons signalen, dat opname van

water in het ISV, om financiële redenen niet haalbaar is. Dit baart ons zorgen, omdat water hoog scoort in de belevingswaarde van burgers van de openbare ruimte. De kwaliteit van de leefomgeving wordt verhoogd door water een zichtbare plaats te geven in de stad. Bovendien is de dynamiek van stedelijke ontwikkeling de kans op de wateropgave in de bebouwde omgeving tegen de laagste maatschappelijke kosten vorm te geven.